

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра економіки та соціальних дисциплін

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри,
доктор економічних наук, професор
Гончаренко О.Г.

«___»_____2019 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Культурологія»

спеціальність 053 «Психологія»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри,
кандидат історичних наук

Любич О.А. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри економіки
та соціальних дисциплін

Протокол № ___ від

«__»_____2019 р.

Кредити та кількість годин: 3 кредити ECTS; години: 16 лекційних, 30 семінарських та 44 самостійна робота.

Чернігів - 2019

Анотація курсу

Приступаючи до вивчення культурології, студент передусім повинен усвідомити, що ця наука народилася на перехресті філософії, історії, психології, мовознавства, релігієзнавства й соціології, її джерелами виступають окремі науки про культуру, у межах яких досліджуються конкретні явища духовної культури людства. Вивчення культурології передбачає раціональне засвоєння інтегральної культури народів світу, розкриття їх багатства через призму національної культури як домінуючої складової, усвідомлення того, що тільки діалог світових культур дає можливість осягнути глибину й особливості власної національної культури.

Вивчення людського суспільства через його культуру надзвичайно актуальне в наш час, оскільки сьогодні стало очевидним, що лише економічні й політичні характеристики не можуть дати повного розуміння соціальних явищ. Культурологічний підхід дає можливість всебічного усвідомлення важливості таких феноменів суспільної свідомості, як мистецтво, література, релігія, філософія тощо. Аналіз духовних цінностей, що переважають у тому чи іншому суспільстві, допомагає виявити не тільки рівень його розвитку і стан, а й зрозуміти, чому те чи інше суспільство живе так, а не інакше. Вивчення культури як суспільного явища допоможе пояснити численні процеси духовного й соціального життя. Виявлення комплексу взаємопов'язаних культурних явищ у суспільстві допоможе дати пояснення багатьом культурним явищам у суспільстві, дасть можливість систематизувати, класифікувати та впорядкувати велике різноманіття форм людської діяльності. Культурологія відкриває цикл гуманітарних дисциплін, що викладаються у вузі. Вона дає уявлення про роль філософії, політології в соціальному житті, знайомить із методикою аналізу різноманітних політичних культур. У даному контексті культурологію можна розглядати як певний напрям у соціальній філософії або політичній теорії.

Особливістю культурології є те, що вивчення суспільства пов'язано із заглибленням у світ його мистецтва, літератури, духовних цінностей. Культурологія дає можливість осягнути як єдиний комплекс живопис, поезію, релігію та інші сфери творчості того чи іншого народу, робить доступним осягнення глибин його естетичних пристрастей та вподобань у конкретний історичний період. Оскільки навчальний посібник призначений передусім для студентів аграрних спеціальностей, його мистецтвознавча орієнтація повинна частково компенсувати нестачу гуманітарних знань, необхідних для формування естетичних поглядів особистості, а також усвідомлення важливості духовних сфер соціального буття. Отже, розділи, що складають цей навчальний посібник, більш-менш повно знайомлять з історією різних культур. Винятком є розділ «Культура на ранніх етапах її розвитку», який дає загальну картину доісторичних стадій становлення будь-якої культури. У той же час певну увагу приділено розгляду пам'яток археологічних культур, що знайдено на території сучасної України, які своїм

існуванням і досі продовжують справляти певний вплив на культуру, мистецтво й свідомість людей.

Інтегральна компетентність. Здатність аналізувати й розв'язувати складні проблеми у галузі професійної діяльності культуролога на пограниччі культури, економіки та суспільних процесів, що передбачає застосування теорій і методів культурології, зумовлених комплексним підходом. **Загальні компетентності (ЗК).** Етичні зобов'язання. Усвідомлення та прийняття християнського етосу культури. Здатність аналізувати, синтезувати, оцінювати, щоб виявляти проблеми і виробляти рішення. Вміння критичного мислення та комплексного вирішення проблем. Здатність вдосконалювати власне навчання і виконання, включно з розробленням навчальних і дослідницьких навичок. Вміння розробляти і реалізовувати проекти у сфері освіти та культури. Комунікаційні навички. Вільне володіння різними стилями спілкування, здатність чітко й логічно висловлюватись усно й на письмі. Навички роботи в команді. Вміння організовувати роботу в команді, розуміння всіх етапів командної роботи. **Фахові компетентності спеціальності (ФК).** Критичне та вичерпне розуміння предметної області культурології, її місця в системі гуманітарних наук. Знання теоретичних основ культурних явищ і процесів; володіння основними поняттями, концепціями і методами культурології. Знати зв'язок між проблемами сьогодення та минулого, їхні історичні, соціальні та культурні контексти. Розуміння феномену сучасної культури у різноманітті її мистецьких, соціальних та економічних проявів, Мати знання принаймні з однієї тематичної області (релігійна культура, культурна спадщина, сучасна культура, культурні практики, регіоналістика, міські студії, культурні індустрії тощо). Здатність до рефлексії та аналізу, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей, культурні практики та феномени. Здатність підготувати аналітичні тексти, рецензії, огляди. Застосовування знань на практиці: проектування та здійснення культурологічного дослідження, планування діяльності культурної установи, формування послідовної стратегії розвитку культури та менеджменту її реалізації, ініціювання та здійснення соціокультурних проектів. Вміння налагоджувати міжсекторну комунікацію, організовувати та здійснювати PR діяльність. Володіння сучасними інформаційними технологіями та вміння застосовувати їх у професійній діяльності. Бути обізнаним та фахово обговорювати й оцінювати поточний стан культури та суспільства.

Програмні результати навчання. Розуміння і продукування культурного дискурсу. Знати основні концепції культури, вміння описати з використанням синтетичних термінів основні підходи до сучасної культури та суспільства. Здатність системно аналізувати культурні процеси та явища із залученням історико-культурного та соціального контекстів. Здатність розуміти та писати як критичні, публіцистичні тексти, проектні заявки, так і наукові розвідки з використанням відповідних комунікаційних реєстрів. Здатність розглядати проблему дослідження з використанням адекватної

термінології, відповідних джерел та бібліографії, аналізуючи та надаючи критичну та розповідну форму отриманим даним, демонструвати це в презентаціях, есе і дипломних роботах чи проектах. Досліджувати культурні феномени та процеси їх трансформації в контексті теоретико-методологічного апарату сучасної культурології. Здатність вільного володіння однією іноземною мовою. **Організація роботи.** Здатність організовувати свою робочу програму самостійно, за власної ініціативи брати участь у стажуваннях та тренінгах, фіксувати ці дії в своєму портфоліо. (наскрізнов програмі). Здатність результативно працювати в команді з людьми з інших країн, беручи до уваги різні фонові знання та ставлення своїх колег до визначених завдань.

Візійна діяльність. Розвивати культурні інституції відповідно до потреб суспільства. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для управління соціокультурними процесами. Впливати на ціннісну та соціальну переорієнтацію локальних спільнот і державних установ. Вміння розробляти стратегії розвитку, а також культурну політику міста, регіону, країни. **Проектна діяльність.** Здатність ініціювати та реалізовувати культурні проекти, скеровані на суспільний та економічний розвиток місцевих спільнот, регіонів, країни. Аргументувати актуальність теми обраного культурного проекту, встановлювати його зв'язок з пріоритетними напрямками розвитку сучасного суспільства. Створювати нові економічні можливості регіону та країни через налагодження співпраці і взаємодії між культурою і бізнесом. Вміння налагоджувати локальну, державну та міжнародну співпрацю між культурними інституціями, громадськими організаціями, державними установами, приватним підприємництвом.

Мета та завдання вивчення дисципліни: формування системи знань про закономірності культурного процесу, культуру як специфічний та унікальний феномен людства. Значення курсу полягає передусім у тому, що він формує науковий світогляд студентів, загальноосвітній, фаховий і культурний рівень майбутнього спеціаліста. Предмет вивчення у дисципліні: культура як цілісне суспільне явище та закономірності її розвитку. Змістові модулі: культурологія у сенсі специфіки культурологічного знання, етика, естетика.

Purpose and task of study of discipline: forming of the system of knowledge about conformities to the law of cultural process, culture as the phenomenon of humanity specific and unique. The value of course consists foremost in that he forms the scientific world view of students, level of future specialist general, professional and cultural. Article of study in discipline: culture as the integral public phenomenon and conformities to the law of its development. Semantic modules: essence, structure and forms of culture; creation and development of culture, culture and art; foreign culture in a history context; culture, humanism, man; common to all mankind and national in a culture, ethics, aesthetics.

Організація навчання

Тематичний план

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
Розділ I. Методологічні основи та витоки дисципліни.						
1	Предмет, завдання та методи дисципліни «Культурологія».	6	2	2	-	2
2	Культура первісного суспільства як історичний тип.	5	2	2	-	1
3	Культура Месопотамії та основні її досягнення.	4	-	2	-	2
4	Культура Стародавнього Єгипту.	4	-	2	-	2
5	Основні напрямки культури Стародавнього Китаю.	7	4	2	-	1
6	Культура Стародавньої Індії.	4	-	2	-	2
Розділ II. Антична та Середньовічна культура						
7	Давньогрецька культура	10	2	2	-	6
8	Елліністична культура.	6	-	2	-	4
9	Давньоримська культура.	8	2	2	-	4
10	Загальна характеристика культури Середньовіччя.	6	-	2	-	4
Розділ III. Культура епохи Відродження та Нового часу.						
11	Італійське та Північне Відродження.	6	2	2	-	2
12	Культура епохи абсолютизму та Просвітництва.	6	-	2	-	4
13	Культура в епоху промислового перевороту та соціальних зрушень.	6	2	2	-	2
14	Романтизм, реалізм та імпресіонізм в європейській культурі XIX- першої половини XX ст.	6	-	2	-	4
15	Культура кінця XX – початку XXI ст..	6	-	2	-	4
Всього годин за курсом		90	16	30	-	44

Завдання до семінарів та практичних занять

Семінарські заняття

Готуючись до семінарського заняття Ви маєте підготувати конспект питань, що містяться в плані відповідної теми. Наявність конспекту всіх (!) питань та ваша присутність на занятті є запорукою успішної роботи та отримання балів (їх кількість залежить від вашої активності та якості підготовки). Відсутність конспекту або неповний конспект, навіть за умови вашої присутності на семінарі, оцінюється в 0 балів.

Плани семінарських занять

Тема 1. «Предмет, завдання та методи дисципліни «Культурологія»»

1. Сутність і основні теорії походження культури.
2. Методи і принципи культурології.
3. Три напрями дослідження в українській культурології..
4. Культ, фантазія та фантастичні образи.
5. Духовна культура, її елементи і структура.
6. Функції культури та її роль у житті суспільства.
7. Культурологічні організації.
8. Класифікація та структура культур.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10; допоміжна № 1, 3, 4.

Тема 2. «Культура первісного суспільства як історичний тип»

1. Етнонаціональні (національні, етнічні, локальні) культури, їх сутнісні ознаки, функції та класифікація.
2. Культура палеоліту.
3. Культура мезоліту.
4. Культура палеоліту. Археологічні культури.
5. Культурно-цивілізаційна класифікація.
6. Культура мідного віку (енеоліту).
7. Культура бронзового віку.
8. Культура залізного віку.
9. Дикість і варварство в первісній культурі.

Література: основна № 1- 4, 5, 6-8, 10; допоміжна № 1, 3, 4, 9.

Тема 3. «Культура Месопотамії та основні її досягнення»

1. Культури античного та неантичного походження.
2. Культурні досягнення шумерів.
3. Вавилонська культура.
4. Ассирійська культура.
5. Культура ново-вавілонського царства.
6. Культура персів та зороастрійців.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-10; допоміжна № 1, 2, 3, 4, 9.

Тема 4. «Культура Стародавнього Єгипту»

1. Давньоєгипетська цивілізація.
2. Писемність і літературна традиція Стародавнього Єгипту.
3. Освіта та наукові знання.
4. Мистецтво та архітектура.
5. Погребальна традиція та піраміди Стародавнього Єгипту.
6. Давньоєгипетська Реформація Аменхотепа IV.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-9; допоміжна № 2, 4, 5, 6, 8.

Тема 5. «Основні напрямки культури Стародавнього Китаю»

1. Основні напрями та географія поширення старокитайської культури.
2. Культур епохи «Воюючих держав».
3. Китайська церемонія.
4. Вплив Конфуціанства на культуру.
5. Вплив Даосизму на культуру Стародавнього Китаю.

6. Письменність та ремесла.
  7. Будівництво та архітектура.
  8. Вплив буддизму на культура Стародавнього Китаю.
- Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10 допоміжна № 4-13.*

Тема 6. «Культура Стародавньої Індії»

1. Зародження ведичної культури.
2. Вплив релігій на культуру Стародавньої Індії.
3. Художня культура староіндійського суспільства.
4. Література Стародавньої Індії.
5. Архітектура та будівництво.
6. Музична культура та танці.
7. Декоративно-ужиткове мистецтво.
8. Театральне мистецтво.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8, 10 допоміжна № 4-13.

Тема 7. «Давньогрецька культура»

1. Культура Античного світу та шляхи формування давньогрецької культури.
2. Мікенська культура.
3. Гомерівський етап розвитку культури.
4. Архаїчний етап розвитку грецької культури.
5. Класичний та еллінський етапи розвитку грецької культури.
6. Міфологія Давньої Греції..
7. Література та усна народна творчість.
8. Музичне мистецтво і театр.
9. Живопис, мозаїка та фреска в давньогрецькій культурі.

Література: основна № 1, 2, 4, 7, 8; 9; 10 допоміжна № 1-9.

Тема 8. «Елліністична культура»

1. Александрія Єгипетська – центр елліністичної культури.
2. Синкретизм, космополітизм та індивідуалізм культури.
3. Елліністична духовна культура.
4. Освіта та наука.
5. Грецька філософська думка.
6. Світська патетика мистецтва.
7. Література.
8. Театральне мистецтво. Мім і комедія.
9. Архітектура, скульптура та живопис..

Література: основна № 1, 2, 5, 7, 8, 10; допоміжна № 1-9.

Тема 9. «Давньоримська культура».

1. Виникнення та періодизація давньоримської культури.
2. Віровчення та міфологія Давнього Риму.
3. Антропоморфізм римської культури.
4. Політична культура.
5. Архітектура і будівництво. Скульптура.
6. Література і філософська традиція.
7. Живопис та образотворче мистецтво..
8. Театральне та музичне мистецтво.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 9; 10 допоміжна № 1-9.

Тема 10. «Загальна характеристика культури Середньовіччя».

1. Періодизація розвитку і становлення Середньовічної культури .
2. Культура Візантії.
3. Середньовічна культура Західної Європи.
4. Каролінзьке відродження.
5. Освіта. Школи та університети. Наукові знання.

6. Література та поезія.
7. Лицарська та міська культура.
8. Будівництво та образотворче мистецтво.
9. Театр та музика.
10. Культура Київської Русі.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10 допоміжна № 1-9.

Тема 11. «Італійське та Північне Відродження».

1. Визначення та хронологічні межі епохи Відродження..
2. Ренесансний гуманізм.
3. Християнський антропоцентризм.
4. Періодизація італійського Відродження.
5. Місто Венеція – «Афіни італійського Відродження».
6. Флорентійський неоплатонізм.
7. Визначення терміну «Північне Відродження», освіта, мистецтво та гуманістична Реформація.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10 допоміжна № 1-13.

Тема 12. «Культура епохи абсолютизму та Просвітництва».

1. Соціально-економічні зміни в Західній Європі у XVII-XVIII ст.
2. Європейське та українське козацьке бароко.
3. Витоки та основні засади Просвітництва.
4. Сильові та жанрові особливості мистецтва XVIII ст.
5. Архітектура та містобудування.
6. Театр і музика.
7. Живопис та образотворче мистецтво.
8. Скульптура та графіка.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10 допоміжна № 1-13.

Тема 13. «Культура в епоху промислового перевороту та соціальних зрушень».

1. Матеріальна цивілізація в країнах Західної Європи та Північної Америки у XIX ст..
2. Розвиток науки і техніки.
3. Універсалізм культурного процесу.
4. Неокласицизм – рушійна стильова форма художнього розвитку європейського мистецтва XIX ст.
5. Професійний театр і музика.
6. Живопис та образотворче мистецтво.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 9; 10 допоміжна № 4-13.

Тема 14. «Романтизм, реалізм та імпресіонізм в європейській культурі XIX- першої половини XX ст.»

1. Романтизм як одна з основних естетичних і світоглядних моделей.
2. Романтизм як художня течія в літературі та мистецтві.
3. Реалізм – історико-конкретна форма художньої свідомості.
4. Імпресіонізм та його сутність.
5. Постімпресіонізм в літературі та музиці..

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10 допоміжна № 4-13.

Тема 15. «Культура кінця XX – початку XXI ст.»

1. Західноєвропейська культура..
2. Культура Північної та Латинської Америки..
3. Культура Тихоокеанського регіону.
4. Культура африканських народів.
5. Культура країн Близького та Далекого Сходу..
6. Культура країн Східної Європи..
7. Особливості розвитку української культури в умовах незалежної держави.

Література: основна № 1-6, 7, 8, 10 допоміжна № 4-13.

Завдання для самостійної роботи

Ряд питань навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект нижчезазначених питань. Кожне питання має бути ґрунтовно висвітлене в обсязі не менше двох сторінок рукописного тексту. До методів самостійної роботи курсантів (студентів) відноситься читання (робота з підручниками, нормативно-правовими джерелами, письмовими консультаціями та іншими навчально-методичними посібниками), відеострічка, експертиза, слухання, конспектування, вправи, рішення задач і проблемних ситуацій, дослід, експериментування.

Читання. Метод роботи з підручниками, нормативно-правовими джерелами, письмовими консультаціями та іншими навчально-методичними посібниками підручником і іншими учбово-методичними посібниками сприяє розширенню наукових знань курсантів, формуванню умінь самостійної пізнавальної діяльності. Метод застосовується для осмислення й закріплення наукової інформації, вже отриманої курсантами на лекціях і семінарських заняттях, а також для самостійного первинного придбання, розширення знань без участі викладача. Курсанти, що виявляють особливий інтерес до визначених галузей знань, можуть звертатися до різних наукових праць, не передбачених навчальними планами, і самостійно розширювати і поглиблювати наукові знання. Бажано, щоб викладачі, заохочуючи подібне прагнення, пропонували списки наукової літератури для самостійної роботи.

Конспектування. Здійснюється курсантами (студентами) в двох різновидах: зі слуху і при читанні. В обох випадках вони використовують наступні способи конспектування: записують докладно без осмислення; записують головне й одночасно осмислюють записане; ведуть опорний конспект із більш глибоким осмисленням тексту. При самостійному читанні літератури ступінь персоніфікації інформації більш ґрунтовна. Необхідно виділити ще один спосіб конспектування. В останні роки телебачення організує освітні програми, частину з них призначається для вузів. Курсанти сприймають інформацію одночасно органами слуху і зору, конспектують або здійснюють короткий запис її після завершення програми.

Відеострічка. Ціль методу – допомогти курсантам побачити себе, свою навчальну діяльність, свої дії, по можливості не тільки навчального, але і професійного характеру, з боку. Але для цього необхідно зробити запис, фіксацію навчального фрагмента, педагогічної практики і відтворити за допомогою відеокамери або комп'ютера. Потім курсант самостійно переглядає на телеекрані й аналізує ці фрагменти, вирішуючи, як треба або як не треба діяти. Даний метод привертає увагу тому, що курсант як би відокремлює події на екрані і суб'єктів цих подій від себе, аналізує них з боку «чужим поглядом». Причому перегляд відеострічки, а потім і аналіз можуть повторитися. У випадку труднощів курсант звертається за консультацією до викладача. Метод створює можливість максимальної адаптації до індивідуально-типологічних особливостей курсанта. Але використовувати його вдається не настільки часто через відсутність необхідного устаткування.

Експертиза. Метод простий у застосуванні і дуже ефективний для розвитку аналітичних здібностей, рефлексії. Він широко використовується для експертної оцінки дій курсантів під час педагогічних, пізнавальних, ділових ігор; при аналізі реферативних доповідей, ІНДЗ, рішення ситуаційних завдань тощо. Курсанти, що виступають у ролі експертів, повинні добре володіти навчальним матеріалом, знати проблему обговорення й оцінки. Метод експертизи застосовується в двох формах – письмової й усної, причому друга більш популярна. Він відіграє значну роль у професійній підготовці курсантів, для яких дуже важливо розвивати аналітичне мислення.

Виконання вправ, рішення ситуаційних завдань. Основна мета – формування умінь при вивченні конкретних дисциплін. Донедавна у вузах існувала думка, що задачі і

вправи варто практикувати в сфері вивчення природничо-наукових, технічних і точних дисциплін. Однак освітня практика показала, що ця думка помилкова. Задачі і вправи доречні по усіх вузівських дисциплінах. І незважаючи на їхній різний характер, вони необхідні для розвитку аналітичного мислення курсантів, їхньої самостійності. При виконанні вправ курсанти повинні насамперед зрозуміти їх сутність, потім вибрати оптимальні шляхи своїх дій і, нарешті, пояснити і довести їх правильність або правомірність.

Навчальні дослідження. До навчальних досліджень відносяться самостійні роботи, написання реферативних доповідей, ІНДЗ тощо. Виконання навчально-дослідницької роботи курсантів жадає від них високого ступеня самостійності і пізнавальної активності. Навчальні дослідження сприяють розвиткові умінь ведення наукового пошуку і формуванню аналітичного мислення, а також поглиблюють інтерес до тієї або іншої науки.

Таким чином, методи самостійної роботи курсантів (студентів) можуть бути використані в аудиторії – на лекціях, семінарських і практичних заняттях – за участю викладача. Коли ж методи застосовуються курсантами поза аудиторією (більш активно на старших курсах) – курсанти цілком самостійні. Одним з результатів самостійної роботи стає виконання індивідуального завдання. При виконанні індивідуального завдання курсант проводить необхідні дослідження, використовує і наводить доказовий та ілюстративний матеріал у викладі схем, доречних прикладів тощо.

Види самостійної роботи для курсантів (студентів):

1. **Читання** відповідних розділів у підручниках і посібниках, професійно орієнтоване читання методичних статей.

2. **Складання списку статей з певної теми і анотування кількох, що найбільше сподобались.** При цьому курсанти слухають і доповнюють свої списки. Викладач нагадує, що анотація є дуже стислим викладом змісту статті. У структурі анотації такі елементи, як тема статті і перелік питань, порушених у ній, без розкриття їх змісту.

3. Рецензування методичних статей за схемою:

- Назва статті, автор, де вміщено статтю.
- Тема статті, чому вона є актуальною.
- Основні положення статті.
- Висновки, яких дійшов автор статті.
- Де може бути використаний методичний матеріал.

4. **Визначення цілей, завдань і змісту певної теми (розділу).** При виконанні подібних завдань курсанти користуються матеріалом лекції, підручником, дібраною методичною літературою.

5. **Підготовка курсантами коротких повідомлень методичного характеру.** Досвід показує, що курсантам бракує вміння стисло, послідовно, логічно викладати власні думки. Саме з цієї причини вони стикаються із значними труднощами під час складання заліків та іспитів.

6. **Підготовка реферативних доповідей.** Надзвичайно важливо організувати їх обговорення в групі, виступити опонентами. Допомогти в цьому може така схема аналізу доповіді (реферату).

а). Як розкрито тему в її теоретичній і практичній частинах:

- чи виявив курсант знання науково-методичної літератури з проблеми, чи зумів практично оцінити її;
- чи витримав систему викладу, логічний зв'язок між частинами доповіді?

б). Чи переконав доповідач у важливості розробки цієї теми?

в). Якою мірою в доповіді розкрито зміст?

г). Як ви оцінюєте манеру викладу доповідача (культура мовлення, темп, зв'язок з аудиторією)?

д). Чи відповідають висновки тим завданням, які поставлені в доповіді?

7. При оформленні індивідуального навчально-дослідного завдання курсанти повинні дотримуватися встановлених вимог.

Виконане завдання подається викладачу для перевірки у визначений термін. Остаточна його оцінка дається викладачем під час індивідуальної співбесіди зі курсантом. Обсяг індивідуального завдання визначається виходячи із необхідності повного висвітлення поставленої задачі.

В індивідуальному завданні повинні бути розкриті наступні питання:

- постановка задачі;
- визначення актуальності;
- обґрунтування напрямків вирішення даної задачі;
- вказати на практичну значимість;
- використати літературу.

У сучасних умовах зростає частка самостійної роботи курсантів, що актуалізує значення методів даної групи. Сформований у курсантські роки досвід самостійної роботи й освоєні методи допоможуть курсантам у професійній діяльності не зупинятися на досягнутому, постійно поповнювати й оновлювати знання. При самостійній роботі курсантів (студентів) можуть використовуватися аудіовізуальні пристрої, зокрема, *відеофільми, комп'ютерні тестові програми, інтерактивні засоби навчання (слайд-, відео-проектори, інтерактивні дошки тощо)*. З навчальної дисципліни «Релігієзнавство» на самостійну роботу згідно тематичного плану, наданого далі для тем 1-15, відведено 44 години. Тому курсанти (студенти) повинні їх відпрацювати, скориставшись даними методичними матеріалами.

Завдання для самостійної роботи

1. Теорії походження культури.
2. Основні ознаки духовної культури.
3. Первісна культура.
4. Археологічна культура.
5. Культура конфуціанства.
6. Культура синтоїзму у японців.
7. Культура давньої Кореї..
8. Культура Латинської Америки..
9. Реформація та Контрреформація в культурі.
10. Нетрадиційні культури.
11. Світова культура.
12. Національна культура.
13. Ісламська культура.
14. Християнська культура.
15. Культура Північної Європи.
16. Буддійська культура.
17. Культура народів Середньої Азії.
18. Культура народів Аравійського півострова.
19. Культура Австралії.
20. Культура скіфів.
21. Культура сарматів.
22. Трипільська археологічна культура.
23. Культура готів.
24. Культура греків Північного Причорномор'я.
25. Культура народів Великої Британії..
26. Культура Німеччини.
27. Культура Франції..
28. Культурна світа та проблеми її регулювання.

29. Масова культура.

30. Субкультура в місцях позбавлення волі.

Література: основна № 1, 2, 4, 7-9; 10 допоміжна № 2-4, 11, 12.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання виконуються у вигляді рукописного есе обсягом до 5 сторінок за темою яка обирається з нижченаведеного переліку або індивідуальною темою погодженою з викладачем. При написанні есе доцільним буде скористатись порадами за посиланням: <https://zno.if.ua/?p=985>

Тематика есе:

1. Охарактеризуйте комунікативну функцію релігії та її вплив на українських теренах.
2. Дайте характеристику первісних вірувань.
3. Проаналізуйте роль вільнодумства у контексті сучасних культурних реалій.
4. Розкрийте сучасні прояви фетишизму в культурі.
5. Охарактеризуйте культуру іудаїзму: ортодоксія і сучасний стан
6. Проаналізуйте проблему взаємовідносин національних та світових культур.
7. Дайте характеристику реалізму.
8. Дайте аналіз Нагірній проповіді Ісуса Христа.
9. Охарактеризуйте особу та життєвий шлях Мікеланджело Буанаротті.
10. Проаналізуйте феномен християнської культури.
11. Дайте аналіз взаємодії християнства і цивілізаційних парадигм кінця ХХ ст.
12. Розкрийте проблеми та перспективи розвитку православної культури в Україні.
13. Охарактеризуйте культурні святині України.
14. Дайте аналіз культурі протестантизму і проблеми європейського вибору України.
15. Проаналізуйте протестантську культуру.
16. Охарактеризуйте проблему занепаду класичної культури.
17. Дайте аналіз співвідношення прав людини в ісламській культурі.
18. Проаналізуйте іслам, як важливий чинник сучасної культури.
19. Дайте аналіз особистості Рафаеля.
20. Проаналізуйте ідейні джерела буддизму.
21. Міфи про шлях Будди.
22. Визначте проблему співвідношення положень буддизму і основних прав людини.
23. Проаналізуйте стан і перспективи розвитку культури в Україні.
24. Проаналізуйте феномен авторитаризму у новітніх культурних течіях.
25. Охарактеризуйте Західну культуру.
26. Дайте характеристику українського бароко.
27. Визначте альтернативні релігії.
28. Дайте аналіз нових культурних течій
29. Проаналізуйте право людини на свободу культурного вияву
30. Дайте характеристику забезпечення культурних потреб громадян в Україні, як фактор інтеграції в світове співтовариство.
31. Охарактеризуйте взаємодію установ ДПтС України з представниками культурних установ у справі ресоціалізації засуджених.
32. Культурні цінності сучасної цивілізації.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття та		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)
Розділ I. Методологічні основи та витоки дисципліни.					
1	Предмет, завдання та методи дисципліни «Культурологія»	5	1	4	-
2	Культура первісного суспільства як історичний тип.	4	1	3	-
3	Культура Месопотамії та основні її досягнення.	3	-	3	-
4	Культура Стародавнього Єгипту	4	-	4	-
5	Основні напрямки культури Стародавнього Китаю.	5	2	3	-
6	Культура Стародавньої Індії.	3	-	3	-
Розділ II. Антична та Середньовічна культура					
7	Давньогрецька культура	4	1	3	-
8	Елліністична культура	3	-	3	-
9	Давньоримська культура..	4	1	3	-
10	Загальна характеристика культури Середньовіччя.	3	-	3	-
Розділ III. Культура епохи Відродження та Нового часу.					
11	Італійське та Північне Відродження.	4	1	3	-
12	Культура епохи абсолютизму та Просвітництва.	3	-	3	-
13	Культура в епоху промислового перевороту та соціальних зрушень.	4	1	3	-
14	Романтизм, реалізм та імпресіонізм в європейській культурі XIX- першої половини XX ст.	3	-	3	-
15	Культура кінця XX – початку XXI ст.	3	-	3	-
Разом		55	8	47	-
Виконання завдань для самостійної роботи на написання есе				5	

Залік	40
Всього	100 балів

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 8 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтесь дисципліни під час освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування електронними пристроями для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Робота на семінарах оцінюється за наступними критеріями:

- ваша присутність та повний конспект семінарських питань забезпечують вам 1 бал;
- для того аби отримати ще один бал слід брати участь в опрацюванні семінарських питань (доповнення, відповідь на питання викладача, висловлення своєї обґрунтованої точки зору під час обговорення проблемних питань);
- виступ із доповіддю на питання за планом семінарського завдання може принести вам ще один бал за умови, що відповідь буде змістовною та відповідати плановому питанню;
- якщо, при виступі, ви проявите ґрунтовну підготовку, висловіте власну точку зору щодо проблеми, що висвітлюється й підкріпите її аргументацією, правильно відповісте на уточнюючі питання викладача то можете отримати ще 1 бал.

Таким чином ваша участь в роботі семінару може принести вам до 4 балів за одне заняття. Пропущений семінар відпрацьовується написанням конспекту всіх питань з плану заняття та відповідями на питання викладача за змістом семінару під час відпрацювання.

Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнятись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 0,5 бала за два повністю висвітлених в конспекті питання з вищенаведеного списку. За виконання завдань для самостійної роботи ви можете отримати до 2,5 бали. Кожен курсант (студент, слухач) має до кінця листопада написати та надати викладачу есе на тематику з запропонованого переліку або за власною темою узгодженою з викладачем. Успішне виконання цього завдання оцінюється в 5 балів. При цьому оцінка відбувається узагальненням балів за 5 критеріями: 1) грамотність та оформлення – 0,5 бала; 2) відповідність змісту темі – 0,5 бала; 3) структурна логічність – 0,5 бала; 4) аргументованість висновків – 0,5 бала; 5) оригінальність роботи та культура посилань на джерела – 0,5 бала.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. Під час залуку викладач задає вам 4 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 10 балів. Якщо під час проходження курсу ви набрали 60 балів то маєте право не здавати залік вдовольнившись підсумковою оцінкою відповідно до кількості набраних балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до заліку

1. Теорії походження культури.
2. Основні ознаки духовної культури.
3. Первісна культура.
4. Археологічна культура.
5. Культура конфуціанства.
6. Культура синтоїзму у японців.
7. Культура давньої Кореї..
8. Культура Латинської Америки..
9. Реформація та Контрреформація в культурі.
10. Нетрадиційні культури.
11. Світова культура.
12. Національна культура.
13. Ісламська культура.
14. Християнська культура.
15. Культура Північної Європи.
16. Буддійська культура.
17. Культура народів Середньої Азії.
18. Культура народів Аравійського півострова.
19. Культура Австралії.
20. Культура скіфів.
21. Культура сарматів.
22. Трипільська археологічна культура.
23. Культура готів.
24. Культура греків Північного Причорномор'я.
25. Культура народів Великої Британії..
26. Культура Німеччини.
27. Культура Франції..
28. Культурна світа та проблеми її регулювання.
29. Масова культура.
30. Субкультура в місцях позбавлення волі.
31. Охарактеризуйте комунікативну функцію релігії та її вплив на українських теренах.
32. Дайте характеристику первісних вірувань.
33. Проаналізуйте роль вільнодумства у контексті сучасних культурних реалій.
34. Розкрийте сучасні прояви фетишизму в культурі.
35. Охарактеризуйте культуру іудаїзму: ортодоксія і сучасний стан
36. Проаналізуйте проблему взаємовідносин національних та світових культур.

37. Дайте характеристику реалізму.
38. Дайте аналіз Нагірній проповіді Ісуса Христа.
39. Охарактеризуйте особу та життєвий шлях Мікеланджело Буанаротті.
40. Проаналізуйте феномен християнської культури.
41. Дайте аналіз взаємодії християнства і цивілізаційних парадигм кінця ХХ ст.
42. Розкрийте проблеми та перспективи розвитку православної культури в Україні.
43. Охарактеризуйте культурні святині України.
44. Дайте аналіз культурі протестантизму і проблеми європейського вибору України.
45. Проаналізуйте протестантську культуру.
46. Охарактеризуйте проблему занепаду класичної культури.
47. Дайте аналіз співвідношення прав людини в ісламській культурі.
48. Проаналізуйте іслам, як важливий чинник сучасної культури.
49. Дайте аналіз особистості Рафаеля.
50. Проаналізуйте ідейні джерела буддизму.
51. Міфи про шлях Будди.
52. Визначте проблему співвідношення положень буддизму і основних прав людини.
53. Проаналізуйте стан і перспективи розвитку культури в Україні.
54. Проаналізуйте феномен авторитаризму у новітніх культурних течіях.
55. Охарактеризуйте Західну культуру.
56. Дайте характеристику українського бароко.
57. Визначте альтернативні релігії.
58. Дайте аналіз нових культурних течій
59. Проаналізуйте право людини на свободу культурного вияву
60. Дайте характеристику забезпечення культурних потреб громадян в Україні, як фактор інтеграції в світове співтовариство.
61. Охарактеризуйте взаємодію установ ДПтС України з представниками культурних установ у справі ресоціалізації засуджених.
62. Культурні цінності сучасної цивілізації.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анатолій Конверський. Культурологія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ. Наукова думка. 2018. 864 с.
2. Козир Є.В. Культурологія. Навчальний посібник. Київ. Всеукраїнское спеціалізоване видавництво «Медицина». 2017. 352 с.
3. Музасьов О.О. Культурологія. Навчальний посібник. Львів. 2018. 185 с.
4. Галіченко М.В., Поліщук І.Є. Культурологія: Навчально-методичний посібник для студентів. Херсон. Поліграф, 2018. 85 с.
5. Історія української культури. Підручник за ред. Лозового В.О. Нац. Ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Харків. Право, 2017. 368 с.

Допоміжна

1. Воропай Олекса. Звичаї українського народу. Київ. Знання, 2009. 126 с.
2. Горський В.С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі. Київ. Знання, 1993. 254 с.
3. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. Київ. Кондор, 2000. 230 с.
4. Дзюба О.М., Павленко Г.І. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (X – середина XVII ст.) : посібник-довідник. Київ. Кондор, 1998. 354 с.
5. Дециньський Л.Є. Історія української та зарубіжної культури. Київ. Знання, 2007. 246 с.
6. Кравець М.С. Культурологія. Київ. Просвіта, 2015. 320 с.
7. Михайлова Р.Д. Мистецтвознавство. Київ. Видавництво Ліра-К., 2015. 216 с.
8. Руснак І. Український фольклор. Київ. Видавництво Ліра-К., 2012. 304 с.
9. Піча В.М. Культурологія. Посібник. Київ. Знання, 2015. 360 с.
10. Кислюк К.В. Історія української культури. Київ. Просвіта, 2016. 354 с.
11. Кордон М.В. Історія української культури. Київ. Просвіта, 2017. 336 с.
12. Любич О.А., Співак В.В., Олійник О.І., Чебоненко С.О. Історія української культури. Чернігів. Десна Поліграф, 2018. 455 с.
13. Павлова О.Ю. Історія української культури. 2-ге видання. Київ. Кондор, 2017. 340 с.
14. Хома І.Я. Історія української культури. Київ. Кондор, 2017. 356 с.
15. Цапко О.М. Історія української культури. Київ. Знання, 2018. 176 с.
16. Шейко В.М. Історія української культури. Київ. Кондор, 2017. 271 с.
17. Шейко В.М., Білоцерківський В.Я. Історія української культури. Київ. Знання, 2016. 271 с.
18. Шовкошитний В. Долітописна історія України. Київ. Український патріот, 2016. 424 с. (іл. 104 с.).

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://lib.onu.edu.ua/> - бібліотека ОНУ ім. І.І. Мечникова
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> - бібліотека ім. В. Вернадського
3. <http://lib-gw.univ.kiev.ua/> - бібліотека ім. Максимовича КНУ ім. Т.Шевченка
4. <http://www.inst-ukr.lviv.ua/> - Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича